

Materiały do testu turystycznego

Automobilklub Wielkopolski del. Nowy Tomyśl

Rajd samochodowy „Dzień Dziecka”

04.06.2023

Gmina Pszczew jest położona w środkowo-wschodniej części województwa lubuskiego, w odległości 15 km na wschód od Międzyrzecza. Liczy 4230 mieszkańców - w tym w Pszczewie ponad 1800 osób. Każde z 12 sołectw gminy ma swój odrębny, niepowtarzalny charakter. Wsie leżące nad jeziorami, ukryte wśród borów sosnowych, rozciągające się na równinach czy ukryte w dolinach – wszystkie mają swoisty urok, a także bogatą i długą historię, podobnie jak „stolica” gminy – Pszczew.

Już w IX wieku istniała osada na półwyspie Katarzyna nad jeziorem Kochle, a w 1288 roku biskup poznański Jan Gerbicz polecił lokację miasta Pszczew. Biskupi poznańscy, doceniając walory tych okolic, zlokalizowali tutaj swoją letnią rezydencję i siedzibę archidiaconatu. Najtrudniejsze dla Pszczewa i okolicznych wsi były lata wojen polsko – szwedzkich w XVII wieku, które przyniosły epidemie dżumy, pożary i zniszczenia. W wyniku rozbiorów Rzeczypospolitej w XVIII wieku Pszczew zajęli Prusacy. W granicach Niemiec pozostał Pszczew do 1945 roku, ale przez cały okres zaborów umacniano polskość. Tu powstał pierwszy w Wielkopolsce Bank Ludowy, tu działał Związek Polaków w Niemczech. Pszczew z pięknym XVII-wiecznym kościołem, barokową plebanią i XVIII-wiecznym domem mieszczańskim – ozdobą pszczewskiego rynku zachował do dzisiaj atmosferę małego miasteczka.

Od Pszczewa do Silnej i Stoków, na łagodnych wzniesieniach sandru nowotomyskiego rozciągają się pola uprawne. W okolicach Pszczewa, Borowego Młyna, Policka i Rańska występują drobne pagórki - **kemy**, tworzące piękny, silnie pofałdowany krajobraz. Z dwudziestu jezior znajdujących się na terenie gminy większość tworzy **ciąg jezior polodowcowych**, a wraz z rzeką **Obra** obniżenie - **Rynnę Jezior Pszczewskich**. Pozostałe to położone wśród pagórków, urokliwe śródlądne jeziora.

Niezwykle malownicze ukształtowanie terenu, lasy zajmujące prawie połowę powierzchni gminy, czyste wody, różnorodność flory i fauny stały się przyczyną objęcia większości obszaru gminy ochroną krajobrazową, a w przypadku okolic **Jezior Gołyńskich** ochroną rezerwatową. Utworzenie w 1986 roku Pszczewskiego Parku Krajobrazowego przyczyniło się do ochrony atrakcyjności tych terenów.

Historia Pszczewa

Gdyby się cofnąć o 2 tysiące lat, w miejscu, gdzie dzisiaj leży Pszczew, ciągnęły się trudne do przebycia jeziora, moczary i bagna. Tylko tutaj wąskim przejściem biegł stary trakt rzymski na wschód i na północ. Przy przesmyku zaczęły powstawać grody i osady. Dziś wiadomo, że już w IX w. istniał gród na Półwyspie Katarzyna przy południowo-wschodnim brzegu Jeziora Miejskiego i na moczarach między jeziorami Szarcz i Miejskim. Oba spłonęły prawdopodobnie w 1005 roku w czasie najazdu cesarza Henryka II. Pierwszy z grodów odbudowano, ale znów został zniszczony. Miejskowa legenda wiąże początki Pszczewa ze św. Wojciechem, który miał założyć parafię i zbudować kościół. Kościół św. Wojciecha stał na wzgórzu za Pszczewem do połowy XVIII wieku. Teraz stoi w tym miejscu kapliczka z datą 1774.

Pierwsza pisana wzmianka o Pszczewie pochodzi z 1256 roku “capellanus de Pczew”, następna z 1259 roku. Wówczas miejscowość była własnością biskupów poznańskich. W styczniu 1288 biskup poznański zlecił Janowi z Lubinowa lokację miasta Pszczew. Dokument lokacyjny spłonął w pożarze i w 1407 na prośbę miejscowego wójta ówczesny biskup potwierdził miejski przywilej Pszczewa. W 1289 ustanowiono pszczewski archidiakoniat diecezji poznańskiej, który obejmował 60 parafii i sięgał aż po Odrę. W 1631 roku przez Pszczew przeszli Szwedzi, pałac miasto i kościół. Ciasna, drewniana zabudowa paliła się wielokrotnie. Drugą klęską, która dziesiątkowała pszczewian, były epidemie cholery – ostatnia przeszła przez miasto w 1866 roku.

Pszczew jako miasteczko biskupie nie miał bardzo burzliwej historii. Tu zaopatrywano biskupie stoły i przyjeżdżano na wypoczynek. W 1602 w Pszczewie odbyła się słynna kongregacja synodalna. Dwór biskupi postawiono w 1654 roku. Rozwijało się miejscowe rzemiosło. Około 1793 roku było 10 krawców, po 7 szewców i garncarzy, 3 muzyków i piekarzy, zegarmistrz, golarz, rybak, piwowar, kupiec. Szykarzy było 13 i 9 innych rzemieślników. Aż 9 razy w roku zjeżdżano do Pszczewa na jarmark. W 1594 roku powstał cech krawców, w 1632 cech piwowarów, a szewcy zorganizowali się w 1711 roku. Spokojną historię miasteczka zmieniły wydarzenia 1793 roku. Pszczew znalazł się w państwie pruskim. Kilka lat później rząd pruski skonfiskował dobra biskupie i przekazał księciu Hohenlohe. Kolejny właściciel, baron von Hiller-Gatringen, rozbudował południową część miasteczka, tworząc ośrodek gminy protestanckiej (pałac, zbór neogotycki z czerwonej cegły rozebrany w 1964 roku i cmentarz). Od 1807 do 1815 roku Pszczew należał do Księstwa Warszawskiego, a w latach 1815-1819 do Wielkiego Księstwa Poznańskiego. Miasto było silnym ośrodkiem polonijnym z Bankiem Ludowym i Towarzystwem Robotników Polsko-Katolickich. Rok 1918 i wytyczanie granicy polsko-niemieckiej rozbudziło nadzieje miejscowych Polaków. Mimo protestów i akcji dyplomatycznej granica wyznaczona Traktatem Wersalskim zostawiła Pszczew po niemieckiej stronie. Już jako Betsche miasteczko zostało włączone do Marchii Granicznej Poznań – Prusy Zachodnie. Polacy z Pszczewa założyli koło Związku Polaków w Niemczech. Miasto wróciło do Polski w 1945 roku. Rok później utraciło prawa miejskie. Lata powojenne zmieniły oblicze Pszczewa. Do zabudowań dworskich wprowadził się PGR, w dawnym tartaku uruchomił produkcję Zakład Przemysłu Drzewnego. Trwała migracja ludności. Część mieszkańców wyemigrowała do Niemiec, na ich miejsce przybyli osadnicy z Polski centralnej i kresów wschodnich. Autochtoni i kresowiaczy – dwie różniące się kulturowo społeczności utworzyły współczesną społeczność miasteczka.